

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ ТА
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

«ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ І УПРАВЛІННІ»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 5

**Одеса
2023**

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМ ДЛЯ РОЗРОБКИ БІЗНЕС-ПЛАНІВ ПІДПРИЄМСТВ

Влащенко А. Ю.¹, Гострик О. М.²

1 – студентка 4 курсу 46 гр., факультет економіки та управління підприємництвом,

2 – канд. екон. наук, професор, кафедра економічної кібернетики та інформаційних технологій
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Влащенко А. Ю., Гострик О. М. Ефективність використання автоматизованих систем для розробки бізнес-планів підприємств. В статті розглянуті питання використання автоматизованих інформаційних систем та сучасних технологій при плануванні діяльності промислових підприємств. Проаналізовано світові та вітчизняні методику і стандарти складання бізнес-планів. Висвітлено функціональні можливості спеціальних програмних засобів, що дають змогу візуально інтерпретувати первинні дані, складати фінансову частину проєкту, містять інструменти для аналітичного аналізу і комбінування складовими проєктів.

Ключові слова: бізнес-планування, бізнес-план, програмне забезпечення, інформаційна система.

Vlashchenko A., Hostryk A. Efficiency of using automated systems for the development of business plans of enterprises. The article deals with the use of automated information systems and modern technologies in planning the activities of industrial enterprises. The world and domestic methods and standards for drawing up business plans are analyzed. The functionality of special software tools is highlighted, which allow visually interpreting primary data, compiling the financial part of the project, containing tools for analytical analysis and combining project components.

Keywords: business planning, business plan, software, information system.

Влащенко А. Ю., Гострик О. М. Ефективність використання автоматизованих систем для розробки бізнес-планів підприємств. Інформаційні технології в економіці і управлінні : зб. наук. студ. праць. Одеса : ОНЕУ, 2023. Вип. 5. С. 34–39.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Успішне функціонування підприємства та його ефективність у значній мірі ґрунтуються на якості управлінських рішень на різних рівнях, яка залежить від чіткого планування, постійного збору та аналізу інформації про стан цільових ринків, положення конкурентів, власні можливості та

перспективи підприємства. Для полегшення цих процесів використовують автоматизовані системи та програмне забезпечення. Важливість даних систем значно зростає при розширенні підприємства, його децентралізації та глобалізації, коли виникає потреба у виборі найбільш оптимальної моделі розвитку. Тому використання сучасних технологій при плануванні та управлінні бізнес-процесами на фоні різкого підвищення вимог до динамічності рішень, що приймаються, стає фундаментальним.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Дослідження бізнес-планування за допомогою інформаційних систем та технологій присутні в працях відомих вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких: М. М. Алексєєв, П. Барроу, П. Берд, О. Ю. Гусєєва, К. Кіперман, Г. Д. Львовський, Г. Пітерс, С. Ф. Покропивний, Х. Роузен, Н. П. Юрчук, Н. Л. Ющенко, О. Яременко та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Основна проблема, пов'язана з бізнес-плануванням виникає через те, що процес планування не адаптований до змін, які відбуваються в ринковому середовищі. Підприємства досі використовують традиційні методи та засоби для бізнес-планування, які не задовольняють нових вимог та потреб. В цих умовах подальшого дослідження потребують питання пов'язані з удосконаленням підходів до здійснення бізнес-планування з використанням автоматизованих систем та сучасних технологій.

Мета статті. Метою статті є узагальнення та систематизація функціональних можливостей програмних засобів, доступних на ринку, які реалізують моделі та методи у сфері бізнес-планування з метою вдосконалення і підвищення його ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Головне питання при реорганізації, консолідації, диверсифікації або відкритті нового бізнесу постає у визначенні доцільності інвестування капіталу та докладання необхідних зусиль для реалізації відповідного бізнес-проєкту. Ефективним інструментом вирішення цієї проблеми є бізнес-планування, що дозволяє оптимально узгодити ресурсні можливості підприємства з вимогами ринку на відповідний період. Загалом суть планування, як функції управління підприємством, полягає в обґрунтуванні цілей та шляхів їх досягнення за рахунок визначення комплексу завдань і робіт, а також виявлення ефективних методів, засобів і ресурсів усіх видів [1].

Найбільш точно визначає бізнес-планування В. Демиденко, який зазначає у [2, с. 39], що в межах конкретного підприємства бізнес-планування поєднує в собі елементи стратегічного (формулювання цілей і вибір стратегій, визначення політики підприємства) та оперативного планування (визначення конкретних дій для досягнення поставлених цілей). При цьому загальновизнаним документом, отриманим після завершення бізнес-планування, є бізнес-план.

У світовій практиці розробка бізнес-планів є звичним і обов'язковим процесом, який регламентується відповідними міжнародними стандартами. Основні світові стандарти складання бізнес-плану представлені в табл. 1.

Світові стандарти складання бізнес-плану

Назва стандарту	Вимоги до змісту
Методика UNIDO (Організація Об'єднаних Націй із промислового розвитку)	1. Резюме 2. Опис товарів і послуг 3. Аналіз ринку, маркетинг 4. План виробництва 5. Організаційний план 6. Фінансовий план 7. Оцінка ефективності проєкту 8. Ризики та гарантії
Методика EBRD (Європейський банк реконструкції та розвитку)	1. Титульна сторінка 2. Меморандум про конфіденційність 3. Резюме 4. Підприємство 5. Проєкт 6. Фінансування
Методика KPMG	1. Резюме 2. Продукти та послуги 3. Аналіз ринку та галузі 4. Цільові ринки 5. Реклама та стратегії просування 6. Менеджмент 7. Фінансовий аналіз
Методика BFM Group (Бюро фінансового моделювання)	1. Титульна сторінка бізнес-плану (інвестиційного проєкту) 2. Меморандум про конфіденційність 3. Короткий зміст бізнес-плану 4. Загальні положення 5. План маркетингу 6. Організаційний план і менеджмент 7. Інвестиційний план 8. План виробництва 9. Фінансовий план 10. Оцінка ризиків проєкту

Джерело: розроблено авторами на основі [3; 10]

Поряд зі світовими стандартами в кожній розвиненій країні існують державні методики бізнес-планування, які призначені для спрощення розробки бізнес-плану. В Україні державні методики такі: «Методичні рекомендації з розроблення бізнес-плану підприємств» (МЕРТ) [4], методичні рекомендації з розроблення бізнес-планів інвестиційних проєктів, вимоги та рекомендації, розроблені Українським фондом підтримки підприємництва та стандартами BFM Group.

У цілому бізнес-план може бути представлений відповідно до поставленої мети та мати різну якісну або кількісну характеристики. Але для досягнення найбільшої ефективності, він повинен бути структурований за певними розділами.

Зазвичай, головна увага приділяється фінансовому розділу, який містить інформацію про можливу майбутню прибутковість проєкту, суму загальних інвестицій, їх період окупності, а також стабільність та привабливість проєкту порівняно з альтернативами. Фінансова частина може бути складена за допомогою програмних продуктів Comfar Software (UNIDO) або Project Expert (виробник – компанія «Про-Інвест Консалтинг»). Методологічною базою останньої є корпоративна імітаційна фінансова модель, яка відображає динамічний процес руху грошових потоків.

До основних кроків, які використовуються для побудови моделі в Project Expert, слід віднести такі:

- побудова моделі;
- визначення потреби у фінансуванні;
- розробка загальної стратегії фінансування;
- аналіз фінансових результатів;
- формування і друк звітів;
- аналіз даних про поточний стан проєкту в процесі його реалізації;

Використання даної комп'ютерної системи дає змогу розробити детальний план доходів, визначити майбутні потреби у фінансуванні, схему фінансування, оцінити можливість та ефективність залучення коштів з різних джерел. Окрім цього, можливою стає розробка плану розвитку підприємства або реалізації інвестиційного проєкту за рахунок визначення ефективної стратегії виробництва, прогнозування різноманітних сценаріїв розвитку шляхом зміни значення факторів, що впливають на фінансові результати, формування стандартних фінансових звітів, розрахунок фінансових показників, проведення аналізу ефективності поточної та перспективної діяльності, підготовка стратегічного плану інвестиційного проєкту відповідно до міжнародних вимог [6, с. 78]. Не менш важливим є маркетинг, оскільки на його основі формуються дані для підготовки фінансового плану. Крім того, бізнес-план повинен містити детальний аналіз ринку, щоб продемонструвати доцільність реалізації проєкту з точки зору аналізу конкурентів і потенційних споживачів. Ще одним важливим етапом є визначення ризиків, які можуть виникнути у процесі реалізації поставлених завдань. Після виявлення можливих ризиків варто розробити потенційний план дій для їх якнайшвидшого усунення.

Таким чином, бізнес-план допомагає аналізувати, контролювати та оцінювати успішність підприємства в процесі реалізації проєкту. Дозволяє інвесторам отримати найнеобхіднішу інформацію про майбутню та поточну діяльність, а підприємству зайняти лідируючі конкурентні позиції.

Сучасне бізнес-планування поєднує в собі велику кількість трудомістких операцій, тому важливою складовою стає прискорення та покращення

результатів розрахунку частин плану, їх наочність та точність, а це можливо лише за допомогою сучасного програмного забезпечення.

Як основу для корпоративного планування компанія Cognos пропонує рішення під назвою Cognos Enterprise Planning Series, яке об'єднує всі процеси: планування, бюджетування, прогнозування, звітність та аналіз. Таке програмне забезпечення складається з трьох елементів:

- Cognos Planning Analyst – дозволяє створювати, порівнювати та розробляти бізнес-сценарії і припущення.

- Cognos Planning Contributor – дозволяє брати участь у процесі планування всім зацікавленим сторонам (співробітникам, постачальникам, клієнтам).

- Cognos Planning Consolidation – дозволяє готувати звіти та проводити аналіз [7].

Дана система для бізнес-планування та прогнозування значно скорочує час на планування та бюджетування, оскільки спрощує обсяг роботи з даними, а спосіб їх відображення полегшує розуміння та прийняття стратегічних рішень, що дозволяє швидше адаптуватися до змін у динамічному середовищі.

Окрім цього, існують інші спеціалізовані програми: GIS, Corrugated Technologies Inc (CTI), Kiwiplan, Amtech Imaginera ERP, Microsoft Dynamics CRM, Red Hat JBoss Enterprise BRMS Platform, використання яких дає можливість створювати декілька видів планів для детального аналізу, зіставлення їх між собою і вибору найбільш прийнятного варіанту.

Вищезазначене програмне забезпечення дозволяє аналізувати величезну кількість інформації, представляти її в графічній формі та спостерігати динаміку зміни параметрів. Основною перевагою програм бізнес-планування є швидкість сприйняття даних при їх візуальній інтерпретації [8], що особливо важливо для дуже зайнятих топ-менеджерів і вищого керівництва.

Висновки з даного дослідження. Процес сучасного бізнес-планування є дуже витратним та складним через поєднання в собі великої кількості трудомістких за часом і обсягом операцій. Для підвищення та покращення результатів розрахункових частин плану, їх змісту та точності, наприклад, можливостей для обліку та управління, оптимізації організаційної структури, скорочення витрат та підвищення ефективності, доцільно використовувати сучасне програмне забезпечення для автоматизації бізнес-планування. На підставі проведеного дослідження можна зробити висновок про значне скорочення часу на обробку великого обсягу даних, їх аналізу та прийняття виваженого стратегічного рішення при використанні сучасних систем бізнес-планування. Тому керівництво підприємств повинно розуміти важливість впровадження автоматизації для бізнес-планування, оскільки переваги її використання значно перевищують вартість відповідного програмного забезпечення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Полянська А. С., Савка Ю. В. Актуальність та особливості планування в сучасних умовах розвитку: вітчизняний досвід. *Бізнес-інформ*. 2018. № 3. С. 400–405. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_3_65 (дата звернення: 09.12.2022).
2. Демиденко В. В. Методологічні проблеми бізнес-планування підприємницької діяльності в сучасних умовах. *Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки*. 2015. Вип. 40 (1). С. 38–46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2015_40%281%29__8. DOI: <https://doi.org/10.24025/2306-4420.1.40.2015.84459> (дата звернення: 09.12.2022).
3. Валінкевич Н. В., Новосьолов І. В. Сучасний стан бізнес-планування в Україні. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/12/174.pdf> (дата звернення: 09.12.2022).
4. Методичні рекомендації з розроблення бізнес-плану підприємств : Наказ Міністерства економіки України від 06.09.2006 № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0290665-06#Text> (дата звернення: 09.12.2022).
5. Мармуль Л. О., Коваль С. В., Круковська О. В. Перспективи розвитку національних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2017. № 4 (40). С. 89–92. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb_2017_4_20 (дата звернення: 09.12.2022).
6. Маренич Т. Г. Документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: аналіз новацій та напрями поліпшення. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2017. № 1. С. 76–79. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/3951/1/13.pdf> (дата звернення: 09.12.2022).
7. IBM Cognos Analytics documentation. URL: <https://www.ibm.com/docs/en/cognos-analytics> (дата звернення: 09.12.2022).
8. Механізми та інструменти менеджменту діяльності сучасного підприємства : монографія / за ред. С. В. Філіппової та С. К. Харічкова. К. : Центр учбової літератури, 2017. 176 с.
9. Pomazun O., Lozovik Y., Tishkov B., Derbentsev V., Hostryk A. (2021). Improvement of the methods of assessing the influence of external factors on the strengths and weaknesses of the enterprise. *SHS Web Conf. Vol. 107. EDP Science. 9th International Conference on Monitoring, Modeling & Management of Emergent Economy (M3E2 2021)*. Art.06006, 14 p. DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110706006>.
10. Ковтуненко Ю. В., Ткаченко М. С., Федосюк В. В. Сучасні інформаційні технології бізнес-планування інноваційної діяльності підприємств. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2021. № 3 (17). С. 49–55. URL: <https://economics.net.ua/ejorpu/2021/No3/49.pdf>. DOI: 10.15276/EJ.03.2021.7 (дата звернення: 09.12.2022).